

HOY PUEDE SER UN GRAN
DÍA (1981)

Hoy puede ser un gran día.
Plantéatelo así,
aprovecharlo o que pase de largo,
depende en parte de tí.

Dale el día libre a la experiencia
para comenzar
y recíbelo como si fuera
fiesta de guardar.

No consentas que se esfume,
asómate y consume
la vida a granel.
Hoy puede ser un gran día,
duro con él.

Hoy puede ser un gran día
donde todo está por descubrir,
si lo empleas como el último
que te toca vivir.

Saca a paseo a tus instintos
y ventílalos al sol
y no dosifiques los placeres;
si puedes, derróchalos.

Si la rutina te aplasta,
dile que ya basta
de mediocridad.
Hoy puede ser un gran día,
date una oportunidad.

Hoy puede ser un gran día
imposible de recuperar,
un ejemplar único,
No lo dejes escapar.

Que todo cuanto te rodea
lo han puesto para tí.
No lo mires desde la ventana
y siéntate al festín.

Pelea por lo que quieres
y no desesperes
si algo no anda bien
Hoy puede ser un gran día
y mañana también.

més de Machado i Hernández m'agrada també León Felipe i, ara que estic més preparat per llegir-lo, em plau també la poesia de Salvador Espriu.»

Joan Manuel Serrat, sobretot en una etapa determinada de la seva carrera, no ha estat un home massa ben tractat pels intel·lectuals i per la gent de la cultura. «*Les meves cançons, sembla ser, no els hi han semblat massa interessants, sobretot a partir de que les han començat a cantar les seves minyones i dones de fer feines. Primer, quan les cantaven les seves filles, potser sí. Però després ja no. Penso que, en realitat, no eren intel·lectuals amb majúscula, sinó pseudo-intel·lectuals. De totes formes, això em va separar una mica de la cançó més reconeguda.*» Però en Joan Manuel és un tipus que, davant les dificultats, troba elements positius que l'ajuden a superar-les. «*D'una banda he tingut sort d'haver estat sempre amb bona gent, encara que no sempre haguem coincidit. I he tingut sort, també que m'han fet moltes putades. De tot s'aprèn.*»

Es també un gran aficionat a l'esport des que un company de la Universitat Laboral de Tarragona que es deia Lluís, avui ja mort, li va encomanar l'estimació a l'exercici físic. De fet, quan tenia pocs anys ja jugava amb una pilota de drap pels carrers del Poble Sec, somiant en ser tan famós com en Kubala. Aquesta afeció pel futbol l'ha conservada. Quan pot hi juga i, sobretot, segueix les incidències del Barça sigui allà on sigui. Quan és de gira per Sudamèrica truca per assabentar-se dels resultats. Li agrada també el ciclisme i fins i tot ha col·laborat en diferents proves i voltes. «*M'agrada l'esport, però sense horari. Si vull practicar, no hi vaig els dimarts i els divendres, per exemple, sinó quan estic amb ànims per fer-ho o quan trobo gent que em vol acompanyar. No m'agrada fer esport sol. M'avorreix.*»

En Joan Manuel Serrat és un home que creu molt en la família, però en un concepte molt especial d'aquest terme. «*Tinc una idea del funcionament de la família que, per a mi, és fonamental. És com una mena de col·lectivitat en la que cada un té el seu paper i s'ocupa d'un servei que és comú a tots. La societat parla molt de la unitat familiar, però en realitat no fa altra cosa que trencar-la contínuament, creant uns espais afegits, unes necessitats que són falses... Jo crec que la família és una cosa molt més àmplia.*» En realitat, pensa en la família com en un clan. «*Això dona una idea en la vida quotidiana molt més gran de la que et pot donar la família reduïda. El senyor que surt sol de casa seva i ha de tornar sol a casa seva, per trobar-se després només que amb la muller i els fills, no gaudeix*

dels mateixos avantatges.» Aquesta preocupació que té per la seva família ha fet que, en algunes èpoques deixés del tot la feina de cantar. Concretament, el període que va anar des de la malaltia mortal del seu pare fins al naixement i primers mesos de la seva filla Maria, va viure intensament lliurat a la seva gent. «*Aquests mesos van ser l'època més brutal de la meua vida, per la quantitat de coses que em succeïren a nivell personal i que em van afectar moltíssim. Les primeres foren desagradables, relacionades amb la mort del pare. I les segones foren de descobriment: veure com neix una criatura i com va creixent al teu costat, és una aventura apassionant que, per desgràcia, no pot viure el pare que ha d'anar a treballar tot el dia i torna a casa quan el nen ja és al llit.*»

A finals de l'any 1974 la premsa del cor descobreix que en Joan Manuel té un «fill secret», un vailet a qui ha donat els cognoms, però que viu a Madrid amb la seva mare, la model Mercè Domènech. El nen es diu Joan però se'l coneix més com a Queco. «*Amb el meu fill tenim unes relacions excel·lents. Ell m'explica les seves coses i jo procuro que ell comprengui les meves.*» Aquesta mateixa premsa del cor va tenir una altra sorpresa l'estiu del 1977: Joan Manuel Serrat s'havia casat d'incògnit amb Candelària Tifon, filla de bona família barcelonina, que havia conegut poc abans a Eivissa. Més tard arriba la primera filla de la parella a la que li posen per nom Maria. És una nena trempada com un pèsol que de seguida aprèn a cantar les cançons del seu pare... i les sintonies dels programes de televisió. Aquest és, en resum, el nou contexte familiar d'en Joan Manuel des que deixa la casa dels seus pares o, millor dit, des que decideix omplir el pis de solter que tenia al carrer República Argentina. Té també una casa a Camprodon que li permet estar en plena natura, envoltat pels animals que sempre ha estimat també. Passa temporades —quan la feina li permet— a Begur, a la Costa Brava. «*M'agrada el mar, però no suportó anar a la platja al pic de l'estiu, quan hi ha tanta gent. No em ve gens de gust això de passar-me hores i hores torrant-me al sol. Més aviat em plau agafar les canyes de pescar i a veure què pica. O anar-hi a l'hivern amb un llibre sota el braç.*»

Es un home impulsiu. Capricorní. Assegura en una cançó que té «*la puta sensació d'arribar sempre tard.*» Està tranquil perquè sempre ha fet el que li dictava la seva forma de pensar. Honest amb ell mateix, Joan Manuel Serrat ha donat testimoni d'una forma de ser —connectada amb la gent— i ha contribuït a la popularització de la cançó catalana arreu del món. I no és poc.

Joan Ramon Mainat

TRETZE QUE CANTEN

fotografia: Colita

Pròleg

Penso que tot al llarg de la nostra història com a poble mai no s'havia cantat tant, públicament, en català com en aquests darrers vint anys. Centenars d'espectacles de cançó cada temporada, milers i milers d'assistents, que es renoven generacionalment... Els catalans hem «perdut molts trens» —si puc emprar l'expressió habitual— però pel desembre del 1961 en vam inventar i posar en marxa un de nou, que encara avança.

Aleshores la cançó no era altra cosa que un carrilet, amb una màquina modesta i quatre vagons improvisats, però en veure'l passar amunt i avall pel país la gent s'hi engrescava, i s'hi volia enfilars, i no vam trigar gaire a tenir una màquina poderosa capaç d'arrossegar cada vegada més vagons i més gent. És un tren que no han pogut aturar els sabotejadors des del poder, que ha sabut evitar el parany de les vies mortes i que —quantas vegades hem sentir dir: la cançó s'acaba!...— ha deixat en ridícul els maliciosos i els pessimistes.

Al cap de vint anys del primer xiulet, de la primera esbufegada d'esforç, si examinem l'itinerari que ha seguit aquest tren de la cançó, el balanç ha de ser satisfactori. S'ha connectat tota una xarxa de sentiments i d'idees que d'altra manera hauria estat més difícil i més lent de lligar. I des del punt de vista artístic, s'han aconseguit fites d'una qualitat impensable en els moments inicials.

De tot plegat, aquest llibre en dóna una visió molt viva. Si em demanen quatre paraules d'introducció, deu ser perquè no és un llibre per a especialistes, i jo tampoc no en sóc. No es tracta d'un estudi sòcio-polític, ni literari, ni musical, ni biogràfic, encara que cap d'aquests aspectes queda exclòs en les pàgines que segueixen. Al meu entendre, és un llibre que al cap de vint anys de cançó vol presentar el fenomen a un públic ampli, molt ampli, i desigualment informat, i vol presentar-lo amb èxit de lectura, és a dir: amb amenitat. Em sembla un objectiu no solament vàlid, sinó útil.

Els tretze cantants —més, si tenim en compte que La Trinca és un tercet— inclosos en aquest volum constitueixen un panorama prou significatiu de la diversitat de la cançó, i en aquest sentit l'interès que proporcionen sempre els contrastos està assegurat. Afegim-hi la documentació fotogràfica —amb algunes imatges ben curioses—, les lletres de cançons, les referències a la vida i l'obra de cada cantant, i les opinions manifestades per cada un dels protagonistes, i el resultat havia de ser un suggestiu llibre-espectacle; cada lector, segons les seves idees o els seus gustos, podrà aplaudir quan ho cregui oportú, però en cap moment s'avorrirà.

El fet que siguin tretze els cantants presentats és, evidentment, conseqüència d'un criteri pràctic. Suposo que els dissenyadors del llibre s'han adaptat a l'extensió total aconsellable i han considerat quin era el mínim espai òptim que calia atorgar a cada cantant. Per sort, avui tenim d'altres cantants en actiu que podrien afegir-se als que aquí es recullen, però m'imagino que amb aquest volum no s'ha volgut dictar cap sentència ni avançar-se al judici de la història. Simplement, s'ha fixat l'atenció en una colla de cantants que frueixen de popularitat, i podrien ésser deu o quinze.

El fet que siguin casualment tretze em fa pensar en una expressió molt bonica i allisonadora de la llengua euskera: ez dok amairu. Significa: no hi ha tretze. És a dir, no ens excusem mai amb la pega i la fatalitat. Tot depèn de nosaltres, de la nostra voluntat. Als catalans, la cançó ens ho ha demostrat ben clarament.

Quan vaig haver de pensar en una persona que s'ocupés de la part gràfica d'aquest llibre, em va sortir de seguida el nom de Colita. Per diverses raons. Una d'egoista: la de tenir una amiga com a companya de feines al llarg d'aquests mesos. Una de pràctica: la de poder disposar del més ampli arxiu fotogràfic de cançó del país. I la més important: la de comptar amb una excel·lent professional, que fins i tot fa trontollar els qui pensen que la fotografia no és un art. A més a més dels seus coneixements tècnics i del seu gust personal, la Colita se sap de memòria les fesomies de tots els cantants catalans. Els ha retratat de totes bandes en el transcurs dels darrers quinze anys. Ara, un cop enllestit el nostre treball, m'adono que potser m'hauré equivocat en d'altres coses, però no en l'elecció de la fotògrafa. Dir totes aquestes floretes de la Colita no és cap invent, és clar. El mateix deuen pensar els qui han vist altres llibres en els que la seva obra hi és present: «Una tumba», «24 x 24», «Habana», «Luces y sombras del flamenco», «La antifemina», «Els cementiris de Barcelona», «Dies i hores de la Nova Cançó»... o aquells qui han visitat algunes de les seves exposicions, de les que podríem citar, entre altres, «El retablo de Carmen Amaya», «Miró, otro», «La gauche qui rit», «Tarja d'identitat», «Confesiones de una diva», «Breve lección de zoología», «A rose is a rose is a rose», «Deu anys als escenaris de Catalunya», «Tots sants»... Si teniu temps i paciència, llegiu-vos el que dic sobre aquests tretze que canten. Però si no en teniu, fixeu-vos bé amb les fotografies del llibre. Us donaran ja una idea de la personalitat dels cantants i comprovareu que això de «mirar sants» no és sinònim de perdre el temps.

JOAN RAMON MAINAT

BIBLIOGRAFIA GENERAL

- «Antologia de la "Nova Cançó" catalana»
Manuel Vázquez Montalbán - Ediciones de Cultura Popular - Barcelona, 1968
- «La Nova Cançó»
Jordi Garcia Soler - Edicions 62 - Barcelona, 1976
- «Historia y poder del rock catalán»
Jordi Sierra i Fabra - Música de Nuestro Tiempo - Barcelona, 1976
- «La nueva canción en España»
Jean-Jacques Fleury - Hogar del Libro - Barcelona, 1978
- «Canet: 36 hores de cançó i de llibertat»
Joan Ramon Mainat - Edinform - Barcelona, 1977
- «Me queda la palabra»
Ramon Trecet y Xabier Moreno - Dédalo Ediciones - Madrid, 1978

OBSERVACIONS

- Mentre no s'especifiqui el contrari, els autors de les cançons reproduïdes són els propis intèrprets.
- El gruix de fotografies d'aquest llibre és de Colita, però, especialment en la part biogràfica hi ha algunes fotos corresponents als arxius familiars o del mateix cantant, figurant-hi entre els autors: Gusi, Enric J. Abad, S. Martí, Montse Faixat, Toni Catany, Federico Grau, E. Mesquida, Francesc Simó, Oriol Arnau, Joan Ramon Mainat, Albert Vives, Romi S. Montané, Silvia T. Colmenero... També algunes fotografies s'han tret d'arxius de premsa i d'editores discogràfiques.
- La discografia i cronologia arriba fins el dia primer de febrer del 1982.
- La gran majoria d'elepés inclosos en les discografies, estan també editats en cassette.

No és que sigui per tornar la pilota, però jo també penso que no podia trobar millor company de feina que en Joan Ramon Mainat. He fet molts treballs de cançó, però aquest és dels que més m'ha plagut. Sempre m'ha agradat ressaltar la part humana dels personatges i considero que el que ha escrit en Joan Ramon és el just complement a les imatges que jo he fet dels tretze que canten. Això només es pot aconseguir si es té un profund coneixement del tema que es parla i si hi ha la voluntat —i la capacitat— per fer-ho. No en va, en Joan Ramon porta una pila d'anys relacionat d'una forma o altra amb el camp musical i més específicament amb el de la cançó, des de diferents àmbits com són l'editorial, el d'organització de festivals (les «Sis hores de cançó a Canet» són obra seva) i, en els darrers anys, el dels mitjans de comunicació. Ha escrit a «El Correo Catalán», «Oriflamma», «Catalunya Express», «L'Hora», «Mundo Diario» i, actualment, a «El Noticiero Universal». Des de fa més de cinc anys treballa a Ràdio 4 en diferents programes. Pel seu espai «Cançons al vent» hi han desfilat, al llarg de més de mil cinc-cents edicions, tots els cantants i músics del país. Aquest nivell de coneixement de la matèria ha fet que enllestís en quatre mesos aquest llibre que a un altre li hauria costat quatre anys, en el millor dels casos. A mi m'agrada la gent que explica, no la que teoritzava. I en Joan Ramon, en les planes que ara se'gueixen, explica un munt de coses i dona un grapat de dades d'aquests tretze cantants, però en canvi gasta pocs adjectius i no treu conclusions. És per això que em fa l'efecte que, des d'ara, qui vulgui saber quecom sobre la cançó i els seus intèrprets, haurà de recórrer al que ell ha escrit, en un llenguatge directe i planer.

COLITA

© EDITORIAL MEDITERRÀNIA, S. A.
Pelai, 42 - Barcelona-1

La direcció, disseny i producció de l'edició han estat a càrrec d'Eduard Fornés, Jordi Vives i Carles Oliveras

Dipòsit Legal: B. 5079 (1982)
I.S.B.N.: 84-85984-02-1

Printed in Spain

Printer Industria Gráfica, S. A.
Sant Vicenç dels Horts (Barcelona)

Joan Ramon Mainat

TRETZE QUE CANTEN

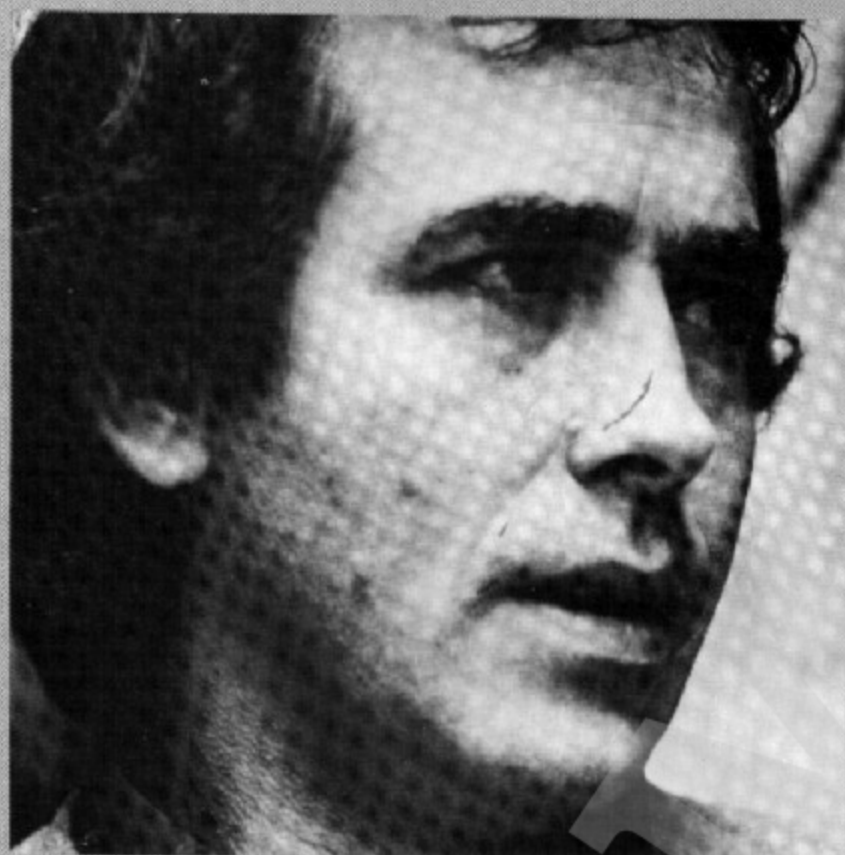
fotografia: Colita

**Pròleg:
Josep Maria Espinàs**

GENTILESA DE LA

**CAIXA D'ESTALVIS
DE CATALUNYA**

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Joan Manuel Serrat'. The signature is stylized and fluid, with a long horizontal stroke at the bottom.

Joan Manuel Serrat

CRONOLOGIA

- 1965 Entra als Setze Jutges i grava el seu primer disc
- 1967 Primer recital en solitari al Palau de la Música Catalana
Trofeu Gavina en el Gran Premi del Disc Català
Li és atorgat també el «Gran Premio del Disco» i el títol «Importante del año»
- 1968 Especial TV per a tot l'estat
És l'any de l'afer Eurovisió
Fa una gira per Europa i per l'Amèrica llatina. Després d'aquestes sortides, són constants i freqüents les actuacions per diferents països
S'estrena «Palabras de amor», una pel·lícula de l'Antoni Ribas en la que intervé com a actor
- 1969 Canta altre cop al Palau de la Música Catalana
Fa una tanda de recitals al Teatre Tivoli
Intervé en el film «La llarga agonia dels peixos fora de l'aigua», de Rovira Beleta
- 1970 Fa una sèrie de recitals al Coliseum
- 1971 Nova tanda d'actuacions al Coliseum
Canta al teatre Victòria,

- amb La Trinca, Marià Albero i Dos més Un
- 1972 Actua diversos dies al Teatre Tivoli
Intervé en la pel·lícula de Jaime Camino «To-car el piano mata»
- 1973 Grava el primer programa de TV després del conflicte d'Eurovisió: un «A su aire» des de l'Aliança del Poble Nou
- 1974 Actua al Palau de la Música Catalana
- 1975 Fa uns recitals al Teatre Grec de Montjuïc
Comença el seu exili arrel d'unes declaracions sobre els afusellaments del mes de setembre
- 1976 Fa una tanda de recitals al Bobino de París
Al retorn de l'exili, fa una gira pels barris de Barcelona, a benefici de les Associacions de Veïns, que culminen amb un recital al Palau d'Esports de Montjuïc
Fa un petit paper a la pel·lícula «La ciutat cremada» d'Antoni Ribas
- 1979 Grava un especial pel circuit català de TVE
- 1980 Fa una tanda de recitals al Palau de la Música Catalana
- 1981 Actua durant tres dies al Teatre Grec de Montjuïc, durant la celebració de la campanya municipal «Grec 81»
Fa una sèrie de recitals al Teatro Palace de Madrid. En aquesta ciutat hi ha actuat també periòdicament tot al llarg de la seva trajectòria
S'emet un especial sobre la seva obra a TVE dintre de l'espai de Carlos Tena «Música, maestro»
Fa un recital al desert del Sahara a favor del Front Polisario

BIBLIOGRAFIA

- «Serrat» - Manuel Vázquez Montalbán
Ediciones Júcar - Madrid, 1973

Josep Serrat i Angeles Maria van tenir el seu segon fill el 27 de desembre del 1943. I li posaren Joan Manuel de nom. Sempre, però, li diuen simplement Joan —amb els diminutius que vulgueu— perquè és més curt i més directe. Al cap de quinze dies de néixer ja viu a casa seva, al carrer Poeta Cabanyes, al barri barceloní del Poble Sec, que està estretament lligat a la infància i primers anys de joventut del futur cantant. Porta per porta, va néixer pocs anys després en Jaume Sisa. La primera part de la seva vida, per tant, es mou dins del mateix ambient, tot i que no coincideixen en els jocs perquè en Sisa és massa petit i en Joan Manuel «ja fuma». Aquest marc que els hi és comú, un barri obrer durant la postguerra, no l'afecta massa malament malgrat les mancances i els problemes. Les cues i les llibretes de racionament havien esdevingut normals. D'altra banda, aquesta part negativa anava compensada per tota la vida de carrer, de joc i de família que en Joan Manuel recorda ara amb estimació. «*El poder jugar pel carrer era un dels fets més enriquidors*», diu. Certament, el gruix de la seva diversió transcorre a l'aire lliure, des que plega del col·legi fins que ha d'anar a casa perquè ja és fosc. Aquest fer-se fosc, que significa deixar el joc i retirar-se a casa, ve paral·lel, sobretot a l'hivern, amb aquella sintonia de l'Helena Francis que, al capvespre, sona a totes les ràdios del barri. «*Avui, quan sento aquesta música, encara em queda un cert regust d'amargor*», assegura.

Gairebé al compàs d'aquesta melodia, i amb el fons de les paraules de «*apreciada senyora Francis*», pren el pa amb vi i sucre, o el pa amb oli i sucre, o el pa amb xocolata —diferents versions del berenar— que li prepara la seva mare, la senyora Angeles, una aragonesa que es dedica a treballs de confecció a la mateixa casa i que s'havia casat amb el senyor Josep, lampista de professió. És també a aquesta hora que en Joanet ajuda a sa mare a fer la feina, li separa les mànigues dels pijames que ella ha de cosir, li prepara la roba... més que res, es fan companyia l'un a l'altre. Les trobades amb el pare es produeixen, sobretot, a l'hora de dinar. El carrer Poeta Cabanyes fa molta baixada («*o molta pujada, depèn com*

La primera foto

t'ho miris»). Quan en Joan Manuel és al carrer jugant i veu arribar el seu pare, baixa corrents fins a on ell és, li agafa la pesada cartereta de les eines i l'acompanya fins a casa. El pare sempre està content, però si algun cop està encara més alegre o té quelcom per celebrar, a l'hora de dinar es brinda amb vi i gasosa. Tot un festí. «*Jo he tingut sort amb els pares perquè han estat dues persones que s'han compensat molt bé. La casta de la meua mare —casta aragonesa forta— està molt ben complementada amb un home llest, hàbil, que sabia moure les mans i que va ser capaç d'ensenyar els fills a moure-les i a respectar molt el treball. Jo he tingut sempre confiança per part dels meus pares, dins de totes les pressions i tots els problemes lògics inherents a una gent que ha hagut de patir les conseqüències d'una guerra, la mort de molta família, records amargs... A part dels molts o pocs disgustos que haguem pogut tenir, ens hem portat mutuament bé.*» Un d'aquests disgustos que enfronten mare i fill és el pro-

DISCOGRAFIA

- 1965 «Una guitarra»
45 rpm - Edigsa
- 1966 «Ara que tinc vint anys»
45 rpm - Edigsa
- 1967 «Cançó de matinada»
45 rpm - Edigsa
«Joan Manuel Serrat»
(La tieta)
33 rpm - Edigsa
- 1968 «Cançons tradicionals»
33 rpm - Edigsa
«La, la, la»
45 rpm - Zafiro
- 1969 «Joan Manuel Serrat»
(Com ho fa el vent)
33 rpm - Edigsa
«Joan Manuel Serrat»
(La Paloma)
33 rpm - Zafiro
«Dedicado a Antonio Machado»
33 rpm - Zafiro
- 1970 «Serrat 4»
33 rpm - Edigsa
«Joan Manuel Serrat»
(Mi niñez)
33 rpm - Zafiro
- 1971 «Mediterráneo»
33 rpm - Zafiro
- 1972 «Miguel Hernández»
33 rpm - Zafiro
- 1973 «Per al meu amic»
33 rpm - Edigsa
- 1974 «Joan Manuel Serrat»
(Para vivir)
33 rpm - Zafiro
- 1975 «Piel de manzana»
33 rpm - Ariola

- 1977 «Res no es mesquí»
33 rpm - Ariola
- 1978 «Joan Manuel Serrat
1978»
33 rpm - Ariola
- 1980 «Tal com raja»
33 rpm - Ariola
«Encontre» (Antologia)
33 rpm - Edigsa
«Album de oro» (Anto-
logia)
33 rpm - Zafiro
- 1981 «En tránsito»
33 rpm - Ariola
«Serrat, dotze anys»
(Album triple)
33 rpm - Edigsa

blema de la carn. Per tal que no hi hagi males interpretacions, concretarem. A en Joan Manuel no li ha agradat mai la carn per menjar. I la seva mare, que guarda els millors bistecs pel seu nen, no pot suportar que, un cop a taula, sobri al plat. Això va provocar més d'un clatellot.

Com dèiem, aquesta vessant de jocs al carrer i de trobada familiar, el compensen de l'època magra que es viu i de les avorrides classes que ha d'aguantar al

col·legi dels Escolapis, al que va com a alumne especial. Ha d'estudiar molt si vol conservar la beca, i ho fa a desgrat. I també ha d'anar diàriament a missa. «Actualment no vaig a missa —diu en Joan Manuel— perquè em sembla que ja vaig complir la papereta amb aquells set anys d'anar-hi cada dia.» El més agradable que troba a l'escola són les senyorettes, concretament la Conxita, la Brígida i la Irene, que li fan passar bones estones i li subministren una bona dosi de felicitat,

Amb la seva mare i el seu germà gran Carles

PER AL MEU AMIC (1973)

Puc vendre'm l'ànima al diable
i el cos als altres
i llogar fins la guitarra
per diners
o trencar la meua imatge
com si fos de guix
o jugar-me l'esperança
al set i mig
però no pas aquest poema
volador i petit
Gust d'amor
Color magrana
que he escrit per al meu amic...

Ets bo
Ets dolç
Ets mascle

L'alcohol em destruirà el fetge
les arnes la pell
el fum els pulmons
i els homes el cervell.
Podreu fullejar els meus somnis
grapejar els records
i estripar-me plors i versos
jocs i amors.

Però no pas...

He tingut sort amb les dones
que ja és molt tenir
i a les mans la primavera
que ja és dir.
He pujat on la neu crema
i he caigut al sot.
Demaneu-me el que vulgueu
que tinc de tot
però no pas aquest poema
volador i petit
Gust d'amor
Color magrana
que he escrit per al meu amic...

El bo
El dolç
El mascle

De petit ja era rialler

Primera comunió

de la que avui encara en guarda un record excel·lent. En Joan Manuel és un xaval de barri com qualsevol altre, que fa les mateixes entremaliadures que tots, però sense massa esperit de violència. La seva colla està organitzada com una banda, però no exerceix com a tal. Hi ha, doncs, una certa diferència amb els vailets d'ara. «Abans teníem espais lliures per jugar, i fins allà on no arribava el diner arribava la imaginació. Per això vivíem amb un esperit il·lusionat, creïem

en més coses. Ara aquests espais s'han perdut. Els cotxes ho acaparen tot i la gent es tanca a casa seva, i veu molt la televisió. Això provoca que la canalla d'avui sigui molt més agressiva que la del nostre temps.»

Aquest espai obert —el Poble Sec— de què disposava en Joan Manuel, li serviria després com a inexhaurible font d'inspiració per les seves cançons: els carrers, la gent, els comportaments. Des de la roba estesa als balcons fins al joc del

CANÇÓ DE MATINADA (1967)

Ens ho ha de dir la veu tremolosa i trista d'un campanar.
Un cop de llum i el crit d'una garsa que ha despertat amb fam i busca qualsevol cosa per omplir el pap.
O potser un gall que dins la cort canta: la nit és morta i ja es fa clar.
Mentre jo canto, de matinada, la vila és adormida encara.
S'han despertat mullades les fulles del camp d'alfals veí.
S'espolsen l'aigua de la rosada mentre arriba la matinada i el sol que les escalfa, fins que les tallen d'un cop de falç.
Alcen la testa mullada i fresca.
Per caure a terra massa temps hi ha.
Dintre la villa ja plora un nen i pels afores corren els bens.
I amb sarró i la bóta a l'esquena, amb un bastó a la mà se'n va el pastor i el seu gos d'atura, se'n van cap a unes altres pastures.
Trencant rius i cabanyes, a les muntanyes volen tornar.
Surt amb l'aurora, cal sortir d'hora: el camí que han de fer és molt llarg.
Cap a la vila ja ve el pagès, la bossa buida i el carro ple de roig tomàquet i de verdures collides del seu hort.
La mula sua, el carro crida i l'home tanca els ulls i somnia, mentre el sol es lleva d'un llit d'alzines, enlluernant les velletes que pansidetes cap a l'església van caminant.
I ara jo canto de matinada, la vila és adormida encara.

Fent anar el torn a la Universitat Laboral de Tarragona

Sempre ha estat un bon aficionat al futbol i al ciclisme

Va fer milícies i aconseguí el grau d'Alfereç

MEDITERRÁNEO (1971)

Quizá porque mi niñez
sigue jugando en tu playa,
y escondido tras las cañas
duerme mi primer amor,
llevo tu luz y tu olor
por dondequiera que vaya,
y amontonado en tu arena
guardo amor, juegos y penas
yo...
que en la piel tengo el sabor
amargo del llanto eterno
que han vertido en ti cien pueblos,
de Algeciras a Estambul,
para que pintes de azul
sus largas noches de invierno.

A fuerza de desventuras,
tu alma es profunda y oscura.

A tus atardeceres rojos
se acostumbraron mis ojos
como el recodo al camino.
Soy cantor, soy embustero,
me gusta el juego y el vino.
Tengo alma de marinero...

Qué le voy a hacer, si yo
nací en el Mediterráneo...

Y te acercas y te vas
después de besar mi aldea.
Jugando con la marea,
te vas pensando en volver.
Eres como una mujer
perfumadita de brea
que se añora y se quiere
que se conoce y se teme.

Ay...
si un día para mi mal
viene a buscarme la parca,
empujad al mar mi barca
con un levante otoñal
y dejad que el temporal
desguace sus alas blancas.

Y a mí enterradme sin duelo
entre la playa y el cielo...
En la ladera de un monte,
más alto que el horizonte.
Quiero tener buena vista.
Mi cuerpo será camino,
le dará verde a los pinos
y amarillo a la genista...
Cerca del mar. Porque yo
nací en el Mediterráneo...

A l'estudi Toreski de Ràdio Barcelona, en una de les primeres actuacions

Al Poble Sec va transcórrer tota la seva infància i bona part de la seva joventut

cavall fort, passant per les baldufes, els patacons i l'àlbum Nestlé. També les seves primeres experiències amoroses, en algun dels carrers propers, en la zona del Paral·lel, quedarien reflectides més tard en la seva obra: «Benevolent / li agraden verges a l'adolescent / però com vostè / es menja el que troba pel carrer.»

Li arriben les primeres inquietuds artístiques: tenia un teatret i escribia obres per als seus comedians de cartró. Però és també en aquesta etapa d'adolescència que li comencen a atraure les primeres

coses de música. Com a la majoria del seu entorn i la seva generació, la ràdio és la principal font de cultura musical per als no iniciats. Sorgeixen els estils de moda i, per mimetisme, hi ha unes ganes d'imitar-ho. La colla d'en Joan Manuel decideix fer un conjunt, però degut a la manca de recursos se les empesquen totes per fer-lo funcionar: es construeixen artesanalment les guitarres elèctriques, es fabriquen els amplificadors i lloguen una bateria d'aquelles de can Montserrat. És l'època també que el «nano» ha

A la tomba d'Antonio Machado a Colliure, l'any 1968

UNA GUITARRA (1965)

Me la van regalar quan em voltaven
somis dels meus 16 anys, encara
adolescent;
entre les meves mans que tremolaven
jo vaig prendre ben fort aquell juguet.

Vàrem créixer plegats, jo em vaig fer
un home;
ella es va anar espantant al meu
costat.

Ara que jo la veig bruta i trencada,
m'adono del molt que l'he estimat.

Primer els amics arriben.
Quan els amics se'n van,
sols queda una guitarra
per fer d'acompanyant.

Ara l'amor arriba.
Després l'amor se'n va.
Sols queda una guitarra
i el seu cant que plora.

Ara sé d'un company que mai no
enganya,
que quan m(ompli de goig cantarà
amb mi;
ja tinc un amic fidel, pobra guitarra:
canta quan canto jo i plora sempre
amb mi.

L'any 1970, en una de les actuacions al Coliseum

deixat ja els Escolapis i va a l'Institut Milà i Fontanals. Més tard, però, la vocació el portaria a desplaçar-se a Tarragona, per estudiar a la Universitat Laboral. Això comporta un gran esforç econòmic per part dels pares, i el primer distanciament amb la resta de companys del barri, que han de posar-se a treballar als catorze anys. Allà acaba el batxillerat, aprèn a moure el torn i a fer anar la llima, una llima que li deixa un senyal a la mà que —curiosament o simbòlicament— no se li'n va mai més. Ha de treballar al torn assegut en una caixa buida de Coca-Cola perquè és massa baixet i no arriba a la banqueta. La crescuda la faria més tard. «En aquesta època canvien moltes coses: es comencen a desenvolupar les apetències eròtiques, varien les rígides normes de conducta que fins aleshores regien a casa, i s'inicia un sentiment de solitud que aprèn a combatre amb un mecanisme de defensa que es diu solidaritat.» És bon estudiant. Obté el premi extraordinari de l'any 1964. Estima el que fa. «Jo no crec en les vocacions: t'agrada una feina quan la coneixes i t'hi sents identificat.» Acaba amb el llustrós títol de «Bachiller laboral superior, especialidad industrial minera, modalidad tornero fresador.» A Tarragona hi viatja amb una guitarra i unes ganes d'expressar coses a través de cançons. «Me la van regalar quan em voltaven / somnis dels meus setze anys encara adolescents / entre les meves mans que tremolaven / jo vaig prendre ben fort aquell juguet», diu en una de les seves primeres composicions en parlar d'aquesta guitarra. L'any 1964 co-

Amb Junior i Ramon Arcusa, del Duo Dinámico

Al camerí, poc abans de començar el recital

Un bon equip: Xavier Regàs, Oriol Regàs, Joan Manuel Serrat i Gonzalo Suárez

Pel setembre del 1971, a la Costa Brava

mença a escriure les primeres coses, en castellà, sense cap tipus de pretensió de gravar-ho o cantar-ho en públic, i amb una influència molt gran dels seus punts de referència que, en aquells moments, venien determinats per la música comercial, més tard per les cançons de Charles Aznavour i Gilbert Bécaud i, finalment, per Jacques Brel i Georges Brassens. En aquest ordre. «Però jo també vaig tenir altres influències que foren molt impor-

tants: Conchita Piquer, Quintero-León-Quiroga, els cuplets, la sarsuela, i la cançó de l'Amèrica llatina a través del meu pare que era un autèntic fanàtic del tango.» Però després del «boom» del «Se'n va anar» al Festival del Mediterrani, té un coneixement de les coses que es comencen a fer en català, i ell intenta també compondre en l'idioma del pare, fet que li comporta moltíssimes dificultats que, de mica en mica, va solventant. Amb aquestes primeres cançons es dirigeix a Salvador Escamilla, que li permet de cantar-les al «Radioscope» i li dona els primers ànims. «Anar de tant en tant als programes d'en Salvador va ser la meua primera gran educació», recorda. L'Escamilla el recomana a Edigsa. En Miquel Porter i Moix, dels Setze Jutges, se l'escolta. I en un temps relativament curt, en Joan Manuel es troba trepitjant escenaris i gravant el seu primer disc. Es converteix en el jutge número 13, però aquest fet no li porta gens de mala sort. La primera actuació és pel maig del 1965 a Esplugues del Llobregat, amb en Joan Ramon Bonet i Remei Margarit. En acabar aquest primer recital, surten corrents i van al Palau de la Música Catalana, perquè aquell mateix dia hi canta Charles Aznavour. Qui li havia de dir a en Joan Manuel que només un parell d'anys més tard, ell cantaria també en solitari al Palau i tindria un èxit similar al que va tenir l'Aznavour! Com un més dels Jutges es passeja per tot Catalunya i aprèn l'ofici amb una bona escola: la que representa tot el moviment de la Nova Cançó, la que dona l'haver de treballar amb mitjans rudimentaris, la que confereix el

A Llofriu, pel novembre del 1973

tipus de comportament professional dels Setze Jutges. «Tot allò em va ajudar molt a consolidar el meu futur com a cantant d'una manera gens frívola i, sobretot, molt a prop de la gent.» Són temps que en Joan Manuel cobra vuit-centes o mil pessetes per recital; són temps que l'editora discogràfica té amb l'artista un tracte cordial, gairebé paternalista; són temps de compartir els bons i mals moments amb la resta de companys, sense els problemes de competitivitats que sortirien més tard. «La Nova Cançó fou un moviment que més que la importància que va tenir al seu dia, l'ha tingut en un desenvolupament general. La seva importància rau en l'origen popular, ja que si la cançó existeix és perquè la va fer possible la gent. I si jo existeixo com a cantant, és perquè aquest moviment ja hi era.»

Però en Joan Manuel, quan li toca, ha de fer la «mili». Ja que també estudia per enginyer agrònom (des de sempre li han agradat les bestioles) fa milícies i arriba a ser alferes. Demana el destí de Jaca i li accepten. Això li permet de continuar els estudis a un centre d'investigació que hi ha a la vora del regiment. L'interès d'aquest curs el compensa dels problemes que té com a oficial de l'exèrcit, salvats també per l'actitud comprensiva d'alguns dels seus superiors, entre els quals s'hi troba l'aleshores capità Busquets, més tard diputat socialista i company seu de partit. Un cop enllestit el servei i, sobretot a partir d'aquell primer d'abril de l'any 1967 en que fa el Palau, comença a treballar de forma més professional en el camp de la cançó, que es va perfilant ja

La censura...

com el seu ofici definitiu. La gran acceptació popular que tenen les seves cançons l'acaben de decidir a dedicar-se a aquesta feina que no connecta amb cap dels seus estudis, però sí amb el desig d'expressar, de comunicar, de dir coses a través de la música, la poesia i la veu. S'inicia aquí, doncs, una trajectòria llarga, intensa, plena de bons i mals moments, no exempta tampoc de greus afers com han estat el de la seva retirada d'Eurovisió de

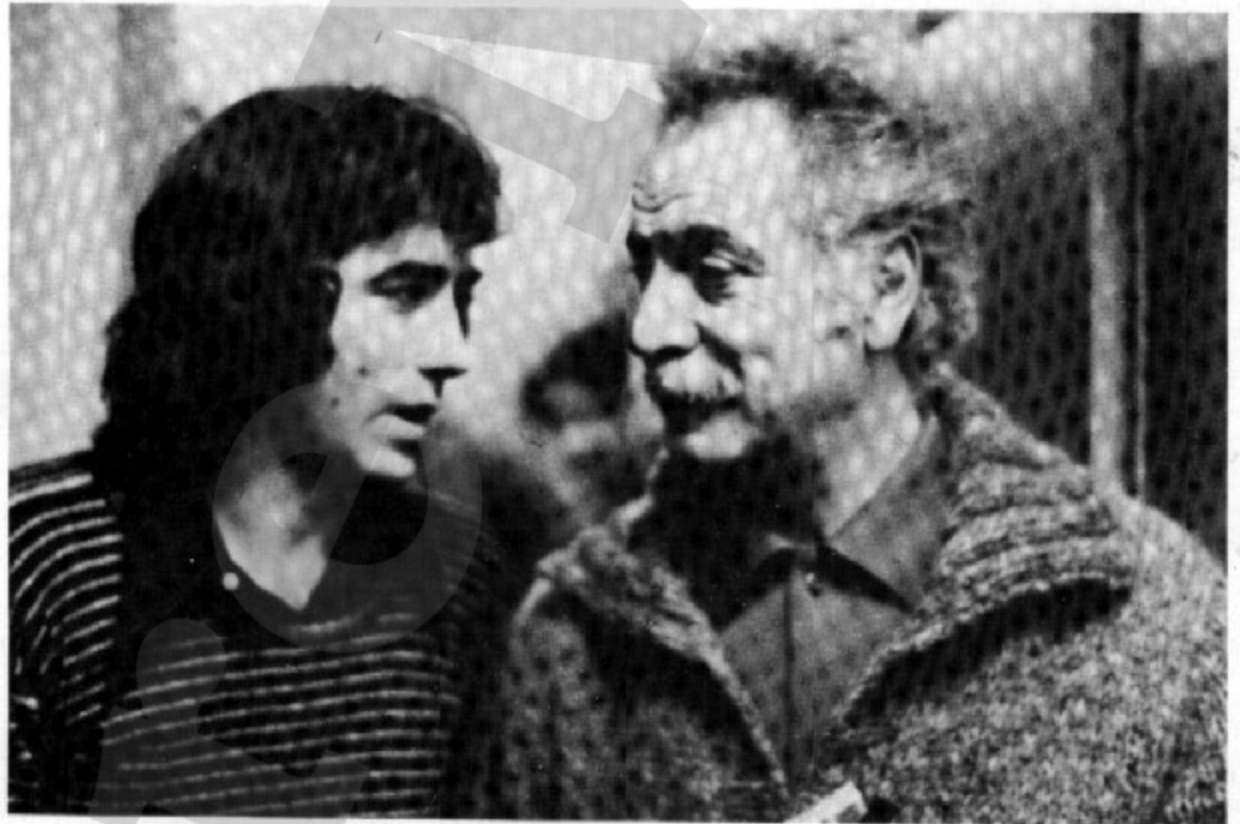
EL MEU CARRER (1969)

El meu carrer
és fosc i tort,
té gust de port
i nom de poeta.
Estret i brut,
fa olor de gent
i té els balcons plens
de roba estesa.
El meu carrer
no val dos rals,
són cent portals
trencats a trossos,
i una font on
van a abeurar
infants i gats,
coloms i gossos.
És un racó on mai no entra el sol,
un carrer qualsevol.
El meu carrer
té cinc fanals
perquè els xavals
llancin pedrades.
Hi ha una pensió
i tres forns de pa,
i un bar
a cada cantonada.
El meu carrer
és gent d'arreu
que penca i beu,
i es lleven amb
el primer sol,
i van al futbol
cada diumenge,
o a fer un dòmino amb vi.

El meu carrer
és un infant
que va berenant
pa amb oli i sucre
i juga a daus
i a cavall fort,
mig bo, mig bord,
escolà i cuca.
El meu carrer
del barri baix
viu al calaix
de les baldufes,
amb patacons i l'àlbum «Nestlé»
i els trossos d'una vella estufa.
I a poc a poc se'm fa malbé
el meu carrer.

L'any 74, amb el seu fill Queco

Georges Brassens va anar a sentir Joan Manuel Serrat quan va cantar al Bobino de París, el novembre del 1976

Caricatura de Puyal, publicada a l'«Avui»

L'any 1968 o l'exili que es veu forçat a suportar l'any 1975 i 1976 arfan d'unes declaracions antifranquistes. És el 16 de març del 1968 quan salta la notícia: Serrat a Eurovisió! Havia de cantar a Londres, defensant Espanya amb el «La, la, la» davant milions de telespectadors. Això comporta comentaris per a tots els gustos. Però el 25 de març esclata la segona bomba: Serrat es nega a cantar a Eurovisió si no és en català. Amb Franco viu i ben viu, i amb Fraga Iribarne com a

ministre d'Informació i Turisme, és fàcil d'imaginar quines són les reaccions: vetos, prohibicions, insults... Però ell no canvia d'actitud. Aquestes foren les seves paraules: «Si hi vaig, la meua gent no ho entendrà, es sentirà defraudada. Prefereixo renunciar a enganyar el meu públic.» I és Massiel qui canta el «La, la, la» eurovisiu. L'altre fet que té les mateixes conseqüències negatives es produeix uns anys més tard. Cinc famílies i molts milions d'espanyols mai no oblidaran el 27

Amb els seus convilatans de Camprodon

L'any 1976, a la tornada del seu exili, va fer una sèrie de recitals pels barris de Barcelona, a benefici de les Associacions de Veïns

de setembre de 1975. Aquella matinada, com manen els canons militars, són afusellats cinc lluitadors antifranquistes. Dos dies després, en Joan Manuel, que és a Mèxic, fa unes declaracions a l'aeroport en les que diu el que pensa: ataca durament el règim de Franco i es lamenta de la mort dels cinc assassinats. Aquest cop no es tracta tan sols de repressió a nivell de difusió de les seves cançons, sinó que hi ha greu perill de ser detingut. Per aquest motiu es queda a Amèrica, en

un exili que finalitza el 20 d'agost del 1976 en què, amb Adolfo Suárez al poder i acollint-se al decret d'amnistia, torna a Barcelona, disposat a viure i participar de la nova situació política que s'obria a Catalunya i a tot l'estat. D'aquests dos fets en guarda un record trist pel que fa a les conseqüències, però en guarda també la satisfacció d'haver obrat amb coherència. *«Reviso aquestes coses amb un cert orgull, però em queda un regust de solitud. És difícil d'explicar, però són*

QUE BONITO ES BADALONA (1978)

Y esa calle
y esa plaza
y ese municipal
y esa esquina
y esa fuente
y esa escuela nacional
y esa estatua
y ese puente
y esa carretera general
y ese perro muerto en la cuneta
y esos albañiles en «samarreta»...
Casi ná.

Qué bonito es Badalona
en invierno y en verano,
con mantilla y barretina,
a la sombra y al solano.
Qué bonito es Badalona
con sus viejos y sus niños,
con sus hembras y sus hombres,
sus apellidos, sus nombres,
su sexo y su domicilio.

Y su carné de identidad.

Y esa playa
y esa arena
y ese pie y ese alquitrán
y esa estación
y esa RENFE
y esa rambla «arborizá».
Para el Corpus serpentinas
y bombetas para Navidad
y en verano, playa y merenderos
llenos de extranjeras medio en
cueros...

Casi ná.

TEMPS ERA TEMPS (1980)

Temps era temps...
que vam sortir de l'ou
amb l'or a Moscou
la pau al coll,
la flota al moll,
la llengua al cul,
amb els símbols arraconats,
l'aigua a la font,
les restriccions
i l'home del sac.

Temps era temps...
que més que bons o dolents
eren els meus i han estat els únics.
Temps d'estraperlo i tramvies,
farinetes per sopar
i comuna i galliner a la galeria.

Temps d'Una, Grande y Libre...
Metro Goldwyn Mayer...
Lo toma o lo deja...
Gomas y lavajes...
Quintero, León i Quiroga...
Panellots i penellons...
Basora, César, Kubala, Moreno i
Manchón.

Temps era temps...
que d'hora i malament
ho vam saber tot:
qui eren els reis,
d'on vénen els nens
i què menja el llop.
Tot barrejat amb el Palé
la Formació del
Espíritu Nacional
i els primers divendres de mes.

Senyora Francis, m'entén...?
amb aquests coneixements,
què es podia esperar de nosaltres?
Si encara no sabem, senyora,
què serem quan siguem grans
els fills d'un temps,
els fills d'un país orfe.

Joan Ramon Mainat l'entrevista per a Ràdio 4, a l'arribada d'una de les seves gires per Amèrica llatina

El 5 de gener del 1982 va fer de Rei Ros a la Cavalcada de Barcelona

moments que m'he sentit sol. Malgrat tot, però, la gent, la gent del carrer, m'ha fet sempre costat, i això és el que ha motivat que seguís endavant.»

En Serrat ha tingut sempre un públic majoritari al seu voltant, un públic format per grups de diferent procedència social i de diferent edat. Ho corrobora la Teresa Pàmies: «Arribar al cor de la gent, fer-los companyia, donar-los sentit comunitari en el nostre món glaçat, ho assoleix en Joan Manuel Serrat amb la poesia i la música, o sia l'art. I no és sols amb les «tietes» sinó també amb els ado-

lescents, el neguit dels quals expressa amb un realisme tan delicat.» Els adolescents. Ell és el primer que aporta «fans» a la cançó catalana. Al seu recital del Palau, el 67, hi ha un públic no habitual, un auditori que mostra ja aquesta diversitat de què parlàvem. Ho portava el personatge i ho portava el tipus de cançons, més relacionades amb la crònica de la vida quotidiana que no pas amb grans missatges polítics. En Joan Manuel ha intentat també algun cop fer cançons directament combatives, però no ha estat satisfet de la seva provatura. «Sóc un individu que té una gran vergonya de la seva feina. Sóc un tímid davant el meu propi treball. Per això necessito estar molt convençut del que canto i estimar molt el que em porto entre mans. Fins i tot així, m'equivoco algunes vegades. Jo serveixo pel que faig. Per això porto disset anys fent-ho i la gent escoltant-me. Quan ha calgut que prengués posicions personals les he preses, però no he necessitat fer cap cançó determinada per estar més a prop del que pensava. Jo no dic que això no s'hagi de fer, sinó que en tot cas ho ha de fer qui en sàpiga.»

Aquestes posicions polítiques personals es tradueixen en la seva militància al Partit dels Socialistes de Catalunya i en la participació a actes públics i reivindicatius quan se l'ha cridat. Dins del PSC s'identifica amb el corrent ideològic que representa en Raimon Obiols, amb qui manté una gran amistat. Va arribar al partit com a signant de la crida dels independents pel socialisme i com a conseqüència de la relació amb en Francesc

Candela Tifón (Yuta), muller d'en Joan Manuel, a l'aeroport del Prat el desembre del 1981.

Vila Abadal i Quico Sabaté. «Estic al PSC perquè crec que és una opció molt important, però existeix una independència i una llibertat de creació. Jo no segueixo consignes ni el partit me les ha donades mai. Hi ha un respecte molt gran per la llibertat de la persona.» Com ha explicat, no li agrada barrejar les coses. Diu el que pensa cada cop que li demanen l'opinió, però no li ve de gust pontificar a les cançons. No vol convertir-se en jutge, no vol discurssejar, ni treure conclusions, ni allisonar ningú. Simplement parla de

Amb Guillermina Motta, en un moment de la sèrie televisiva «Les Guillermines del rei Salomó»

Amb la seva filla Maria

coses que coneix, que ha vist i que ha viscut. I tot això amb un llenguatge poètic. S'ha emmarcat la seva poesia dins d'una anomenada «cultura de barri». Però sempre que ha pogut, ha recorregut també a d'altres poetes a l'hora de cercar textos per a les seves músiques. A part dels casos aïllats, aquí tenim els àlbums que ha dedicat a Antonio Machado, Miguel Hernández i Joan Salvat Papasseit. «El primer poeta que va influir en mi va ser Bécquer, del que vaig renegar una mica més tard i al que vaig tornar novament per demanar-li disculpes. A més a

**TRETZE
QUE CANTEN**

Maria del Mar Bonet
Núria Feliu
Lluís Llach
Ovidi Montllor
Guillermina Motta
Pi de la Serra
Raimon
Pau Riba
Marina Rossell
Joan Manuel Serrat
Sisa
Pere Tàpias
La Trinca

